

Юрій ГУМЕН,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри інформаційної діяльності та суспільних наук

*Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя (м. Тернопіль)*

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Дистанційне навчання як засіб здобуття освіти на надання освітніх послуг починаючи з 2019 року в Україні набув популярності та широкого різноманіття форм і засобів. Звичайно, розвиток цієї форми освіти пов'язаний, у першу чергу, з необхідністю – пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення росії в Україну. Про ефективність дистанційного навчання як в професійному середовищі, так і в суспільстві тривалий час триває дискусія.

Метою цієї публікації є розглянути етапи впровадження дистанційного навчання, як освітнього компонента, розглянути переваги та недоліки цієї форми освіти.

Прийнято вважати, що зародження та розвиток дистанційної форми навчання, в першу чергу, пов'язане з науково-технічним прогресом, винайденням поштового, телеграфного зв'язку. Наприкінці XIX людство активно користувалося поштою, телеграфом та телефоном, але фактів про їх використання в освіті не виявлено. Хоча, так зване «кореспондентське навчання» з початку XX століття користується попитом у споживачів освітніх послуг, проте воно не є повноцінним освітнім процесом. З появою радіо відбувся своєрідний освітній прорив – технічні засоби суттєво розширили навчальні можливості та в сотні разів збільшили кількість здобувачів освіти. Вже у другій половині минулого століття телебачення наповнилося величезною кількістю просвітницьких та освітніх програм. Проте, у телебачення та радіо був істотний недолік – не було можливості забезпечити учням зворотній зв'язок у реальному часі.

Однак, за такий короткий час пошта, радіо, телебачення та телефонний зв'язок таки дистанціювались в освітній процес – заклади вищої освіти та здобувачі освіти зрозуміли, що дистанційна освіта це перспективний напрямок, що значно здешевлює освітній процес. Відтепер для отримання освіти вже було не обов'язково відвідувати навчальні

аудиторії, винаймати житло, а вдома за допомогою аудіо-, відеокасет засвоювати навчальні курси та поштою відправити контрольні роботи до університету. Першими оцінили переваги такого навчання британці. У 1969 році в м. Мілтон-Кінз було відкрито перший дистанційний заклад освіти Європи – Відкритий Університет, що є одним з найбільших закладів вищої освіти Великої Британії і до сьогодні. Згодом з'явилися – Гаґенський заочний університет (Німеччина, рік заснування – 1974), Національний університет дистанційної освіти (Іспанія, рік заснування – 1972), Національний технологічний університет (США, рік заснування – 1984, реалізовані програми дистанційної освіти за інженерними спеціальностями) та ін.

Кінець 1980-их років знаменує новий етап розвитку дистанційного навчання – це винахід персонального комп'ютера в США, що значно урізноманітнив освітні технології. Це надало можливість більше зосередитися на індивідуальній освіті за межами закладів освіти.

Наприкінці ХХ століття з появою нової форми комунікації – інтернет-середовища людство отримало нові можливості інформатизації, що призвело до перевероту у всіх галузях, у тому числі в освітній. Швидке поширення персональних комп'ютерів та інтернет-комунікацій стимулювало розвиток онлайн-методики навчання, що на відміну від попередніх технологічних новацій забезпечували головну функцію освітнього процесу – зворотній зв'язок.

Вже понад двадцять років в Україні впроваджується дистанційна форма освіти. Кабінет Міністрів України затвердив Програму розвитку системи дистанційного навчання у 2004–2006 рр. (Постанова КМУ від 23.09.2003 р.). На виконання програми було розроблене перше Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України (2004 р.) Із розвитком технологій у 2013 р. перший заклад загальної середньої освіти в Україні отримав ліцензію на провадження освітньої діяльності без очного формату, ним став Центр освіти «Дистанційна школа «Оптима».

З досвіду активного застосування дистанційної форми навчання в закладах освіти України можна виділити наступні переваги:

- доступність – для навчання необхідно лише персональний комп'ютер, чи навіть мобільний телефон та безперебійний інтернет-зв'язок.

Більше того, функціонує велика кількість інтернет платформ, де уже розроблений функціонал для освітніх вебінарів та вебконференцій.

- універсальність – урізноманітнення освітнього процесу індивідуальними та груповими формами навчання. Можливість використання різних форм та методів навчання (відео, аудіо, ігровий, презентаційний та інші формати).
- економічність – дистанційна форма навчання значно дешевша ніж очна. Не потрібно приміщення для навчання, а це вартість оренди, енергоносіїв і т. д. Навчання може проходити у будь який зручний час.

Попри це, не можна оминати й суттєві недоліки дистанційного освітнього процесу:

- залежність від цивілізаційних благ. Відсутність світла чи безперебійного інтернет-зв'язку повністю унеможливорює освітній процес. В умовах російсько-української війни завжди існує загроза блекауту.
- відсутність психологічного аспекту наставництва. Анулюється повністю принцип дидактики. Учитель перестає бути наставником та авторитетом для учня, а перетворюється на інструктора.

Отже, на сьогодні важко однозначно зробити висновок про безумовну ефективність дистанційної форми навчання, а тим більше, говорити про те, що за нею – майбутнє. На нашу думку, переваги дистанційного формату освіти не домінують над недоліками, а отже його перспективи є лише додатковою опцією до традиційного освітнього процесу.